

စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်း ဝန်ကြီးဌာန

ကျေးလက်ဒေသဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဦးစီးဌာန

ကျေးရွာ စွန့်ပစ်အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်

(Community Based Solid Waste Management System)

၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ( ) ရက်

ကျေးရွာ စွန့်ပစ်အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်
(Community Based Solid Waste Management System)

နိဒါန်း

၁။ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်း ဝန်ကြီးဌာန၊ ကျေးလက်ဒေသဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဦးစီးဌာနသည် ကျေးလက်နေပြည်သူလူထု၏ လူမှုစီးပွားဘဝစဉ်ဆက်မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို ရည်မှန်းကာ ဘက်စုံ၊ ကဏ္ဍစုံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများကို အစဉ်တစိုက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ယခုအခါ လူဦးရေတိုးတက်များပြားလာခြင်း၊ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခြင်းနှင့် နေထိုင်စားသောက်မှုပုံစံပြောင်းလဲလာခြင်းနှင့်အတူ စွန့်ပစ်အမှိုက်ထွက်ရှိမှုသည်လည်း တစ်နှစ်ထက်တစ်နှစ် မြင့်တက်လျက်ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် စွန့်ပစ်အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲမှုသည် အရေးကြီးအခန်းကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ်ပြီး ကျေးလက်ဒေသဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဦးစီးဌာန၏ လုပ်ငန်းတာဝန်တစ်ရပ်ဖြစ်သည့် ကျန်းမာသန့်ရှင်းရေးလုပ်ငန်း မဟာဗျူဟာရည်မှန်းချက်၊ စဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးရေးပန်းတိုင်ရည်မှန်းချက်များနှင့်အညီ ကျေးလက်ဒေသများတွင် ကျေးရွာအခြေပြု စွန့်ပစ်အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကျေးလက်ဒေသများတွင် ကျေးရွာဝန်းကျင် သန့်ရှင်းသာယာလှပရေးနှင့် ကျေးလက်နေပြည်သူလူထုတို့ ပျော်ရွှင်ကျန်းမာစွာနေထိုင်နိုင်ရေးကို ရည်ရွယ်ကာ ကျေးရွာစွန့်ပစ်အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲရေးစနစ်အား ရေးသားပြုစုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ရည်ရွယ်ချက်

၂။ ကျေးရွာများတွင် ကျေးရွာလူထုအခြေပြုသည့် စွန့်ပစ်အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲရေးစနစ်အား ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်တတ်လာစေရန်၊ အဖွဲ့အစည်းဖြင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်တတ်သော အလေ့အကျင့်ကောင်းများ ရရှိလာစေရန်၊ ကိုယ်ထူကိုယ်ထဖွံ့ဖြိုးရေး လုပ်ငန်းများ စနစ်တကျဆောင်ရွက်မှုအားကောင်းလာစေရန်၊ ထိရောက်ကောင်းမွန်သော စွန့်ပစ်အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်မှ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုဝန်းကျင် ထိခိုက်နိုင်စေမှု အလားအလာများကို လျော့ချပေးနိုင်စေရန်၊ စွန့်ပစ်အမှိုက်များကို ပြန်လည်တီထွင်သန့်စင် အသုံးပြုသည့် စနစ်ကြောင့် သဘာဝသယံဇာတအရင်းအမြစ်ထုတ်ယူသုံးစွဲမှုကို လျော့နည်းစေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

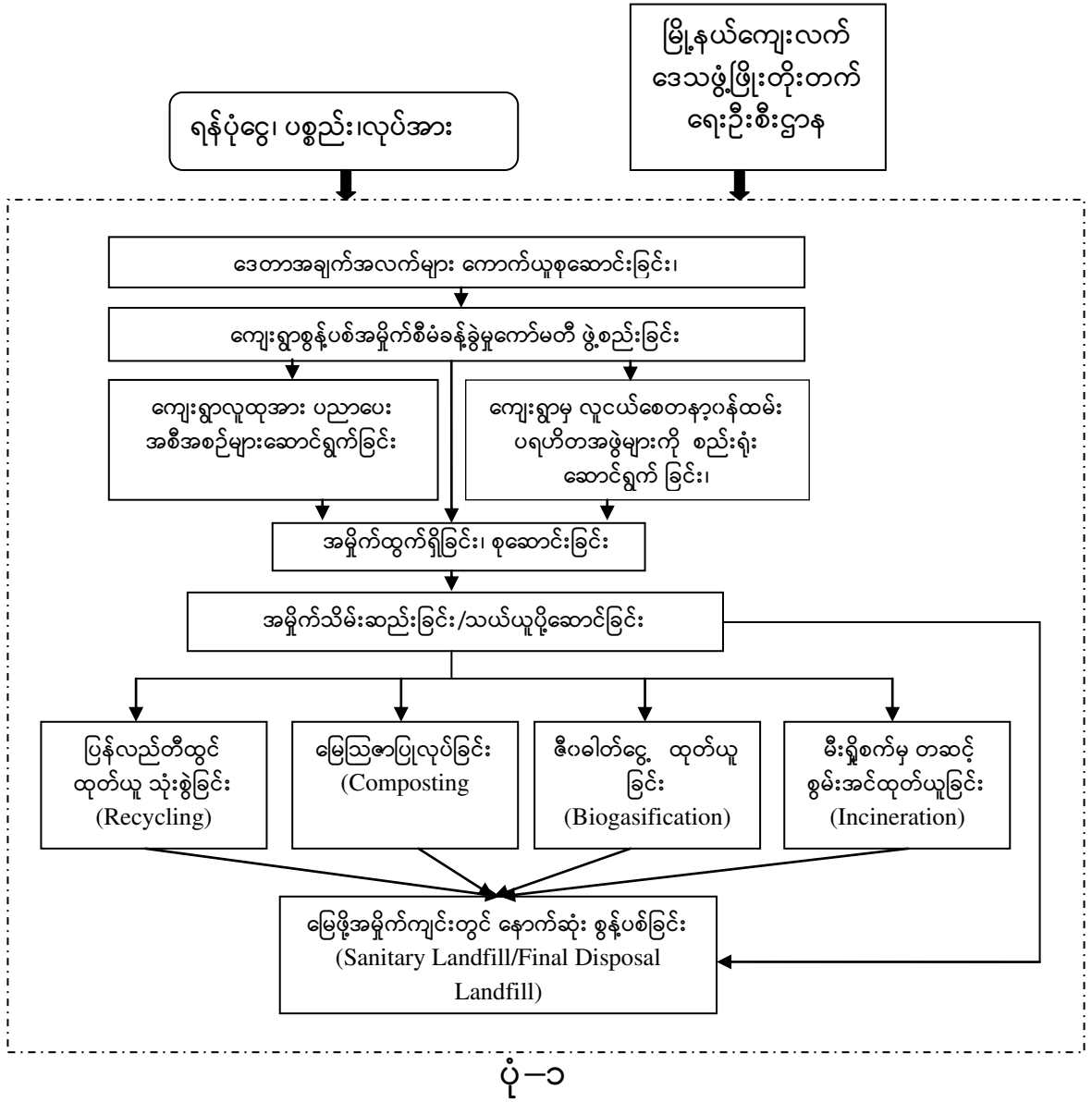
စီမံကိန်းဧရိယာ

၃။ ကျေးရွာ စွန့်ပစ်အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်ကို ၂၀၁၈-၂၀၁၉ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်မှ စတင်၍ မြို့နယ်တစ်မြို့နယ်လျှင် အနည်းဆုံး ကျေးရွာ (၁) ရွာမှ (၅) ရွာအထိ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဦးစားပေးဆောင်ရွက်မည့် ကျေးရွာများမှာ လူထုဗဟိုပြုစီမံကိန်း၊ မြစိမ်းရောင်စီမံကိန်း၊ ကျေးရွာ အသက်မွေးဝမ်း ကျောင်းနှင့်ဝင်ငွေမြှင့်တင်ရေးစီမံကိန်း ကျေးရွာများ နှင့် ကျေးရွာဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံချက် ရေးဆွဲသောကျေးရွာများ၊ အိမ်သွယ်ရေတိုင်စနစ်ရှိသောကျေးရွာများ၊ ရှေးဟောင်း ယဉ်ကျေးမှုနယ်မြေနှင့် သဘာဝခရီးသွားဒေသ ကျေးရွာများ နှင့် စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်ရန် ဆန္ဒရှိသောကျေးရွာများတွင် ဦးစားပေးအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်ပါ သည်။

စွန့်ပစ်အမှိုက် နည်းစနစ်တကျစီမံခန့်ခွဲခြင်း

၄။ စွန့်ပစ်အမှိုက် နည်းစနစ်တကျစီမံခန့်ခွဲခြင်း လုပ်ငန်းအတွက် အောက်ဖော်ပြပါ လုပ်ငန်းစဉ် (ပုံ-၁) များကို ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်ပါသည်-

- (က) ဒေတာအချက်အလက်များ ကောက်ယူစုဆောင်းခြင်း၊
- (ခ) ကျေးရွာတွင် စွန့်ပစ်အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ ဖွဲ့စည်းခြင်း၊
- (ဂ) ကျေးရွာလူထုအား စွန့်ပစ်အမှိုက်စုဆောင်း၊ သိမ်းဆည်းစွန့်ပစ်ခြင်း ဆိုင်ရာ ပညာပေးအစီအစဉ်များ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (ဃ) ကျေးရွာတွင်းရှိ လူငယ်စေတနာ့ဝန်ထမ်းများ၊ ပရဟိတအသင်းအဖွဲ့များကို စည်းရုံးဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (င) စွန့်ပစ်အမှိုက်ထွက်ရှိသည့်ပမာဏခန့်မှန်းခြင်းနှင့် အမျိုးအစားခွဲခြားခြင်း၊
- (စ) စွန့်ပစ်အမှိုက်များကို စုဆောင်းခြင်း၊
- (ဆ) စွန့်ပစ်အမှိုက်များကို သယ်ယူခြင်း၊
- (ဇ) စွန့်ပစ်အမှိုက်များကို ပြန်လည်တီထွင်သန့်စင်ခြင်း၊
- (ဇ) သတ်မှတ်ထားသော မြေဖုံးအမှိုက်ကျင်းတွင် စွန့်ပစ်ခြင်း၊
- (ည) လုပ်ငန်းလည်ပတ်ရေးနှင့် ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းရေး ကုန်ကျစရိတ်များအတွက် လိုအပ်သော ရန်ပုံငွေ ထူထောင် ခြင်း၊

ဒေတာအချက်အလက်များ ကောက်ယူစုဆောင်းခြင်း

၅။ ကျေးရွာများမှ ထွက်ရှိသည့် အစိုင်အခဲစွန့်ပစ်အမှိုက်များကို သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လိုက်လျောညီထွေအောင် နည်းစနစ်တကျစီမံခန့်ခွဲရန် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် စီမံချက်ရေးဆွဲပြင်ဆင်ရာတွင် အောက်ဖော်ပြပါ အချက်အလက်များကို ကောက်ယူစုဆောင်းရန် လိုအပ်ပါသည်-

- (က) ကျေးရွာ၏ ပထဝီဝင်ဆိုင်ရာအချက်အလက်များ၊
- (ခ) ကျေးရွာလူဦးရေ နှင့် နှစ်စဉ်လူဦးရေတိုးနှုန်း (%)၊
- (ဂ) ကျေးရွာလူထု၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်း၊
- (ဃ) ကျေးရွာလူထု၏ နေထိုင်စားသောက်မှုပုံစံ၊

- (င) နေအိမ်/အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း/စီးပွားရေးလုပ်ငန်းမှ တစ်နေ့ထွက်ရှိသည့် စွန့်ပစ်အမှိုက်ပမာဏ၊
- (စ) နေအိမ်/အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း/စီးပွားရေးလုပ်ငန်းမှ တစ်နေ့ထွက်ရှိသည့် စွန့်ပစ်အမှိုက်အမျိုးအစား၊
- (ဆ) ကျေးရွာတွင် လက်ရှိစွန့်ပစ်အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲမှု အခြေအနေများ၊

၆။ ကျေးရွာ၏တည်နေရာသည် မြေပြန့်/ကျွန်းမြင့်/တောင်ပေါ် မည့်သည့်နေရာတွင် ရှိသည်ကို ပထမဦးစွာလေ့လာဆန်းစစ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ကျေးရွာမြေပုံ၊ တည်နေရာနှင့် ရာသီဥတု (အပူချိန်၊မိုးရေချိန်) စသည့် အချက်အလက်များသည် အမှိုက်စုဆောင်းခြင်း၊ သိမ်းဆည်းသယ်ယူစွန့်ပစ်ခြင်း၊ ပြန်လည်သန့်စင်ခြင်း၊ သတ်မှတ်နေရာတွင် နောက်ဆုံး အမှိုက်စွန့်ပစ်ခြင်း လုပ်ငန်းများအတွက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် အရေးကြီး အချက်အလက်များ ဖြစ်ပါ သည်။

၇။ အမှိုက်ထွက်ရှိမှုပမာဏသည် ကျေးရွာရှိလူဦးရေအပေါ် အဓိကမူတည်နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကျေးရွာရှိ လူတစ်ဦးတစ်နေ့အမှိုက်စွန့်ပစ်နှုန်းကို ပထမဦးဆုံးဆန်းစစ် တွက်ချက်ရမည်။ လူတစ်ဦးတစ်နေ့အမှိုက်စွန့်ပစ်နှုန်းကို စုစုပေါင်းလူဦးရေဖြင့် မြှောက်ကာ ကျေးရွာလူနေအိမ်များမှ တစ်နေ့ထွက်ရှိသည့် စွန့်ပစ်အမှိုက်ပမာဏကို ခန့်မှန်းရပါ မည်။ အမှိုက်ထွက်ရှိမှုပမာဏသည် တစ်နှစ်ထက်တစ်နှစ် တိုးပွားလာလျက်ရှိရာ နောင်လာမည့် နှစ်အလိုက် လူနေအိမ်အမှိုက်ထွက်ရှိမှုကိုခန့်မှန်းရန် ကျေးရွာလူဦးရေတိုးနှုန်း (%) ကို အသုံးပြုကာ ခန့်မှန်းတွက်ချက်နိုင်ပါ သည်။

၈။ ကျေးရွာလူထု၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို ကောက် ယူစုဆောင်းရပါ မည်။ ၎င်းလုပ်ငန်းများမှလည်း စွန့်ပစ်အမှိုက်များထွက်ရှိလာမည်ဖြစ်ရာ လုပ်ငန်းအလိုက် တစ်နေ့အမှိုက်ထွက်သည့် ပမာဏကိုလည်း ခန့်မှန်းတွက်ချက်နိုင်ပါမည်။ ကျေးရွာလူထု၏ နေထိုင်စားသောက်မှု အခြေအနေများကိုလည်း လေ့လာဆန်းစစ်ရပါ မည်။ နေထိုင်စားသောက်မှု အခြေအနေကို လိုက်၍ အမှိုက်ထွက်ရှိနှုန်း၊ အမှိုက်အမျိုးအစား များကို လေ့လာဆန်းစစ်နိုင် ပါသည်။

၉။ လက်ရှိကျေးရွာတွင် ကျင့်သုံးနေသော စွန့်ပစ်အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ အမှိုက် စုဆောင်းခြင်း၊ သိမ်းဆည်းခြင်း၊ စွန့်ပစ်ခြင်းနည်းလမ်းစသည့် အခြေအနေများကို အချက်အလက် ကောက်ယူရမည်။ ထိုအချက်အလက်များကို စီမံချက်ရေးဆွဲရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစား ရေးဆွဲပြင်ဆင်ရပါမည်။

ကျေးရွာ စွန့်ပစ်အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ ဖွဲ့စည်းခြင်း

၁၀။ ကျေးရွာစွန့်ပစ်အမှိုက်များကို စနစ်တကျစီမံခန့်ခွဲနိုင်ရေးအတွက် ကျေးရွာစွန့်ပစ် အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီကို ဖွဲ့စည်းရမည်။ အနည်းဆုံး ကော်မတီဝင် (၇) ဦး ဖြင့် ဖွဲ့စည်း ရမည်ဖြစ်ပြီး ယင်းကော်မတီတွင် ဥက္ကဋ္ဌ (၁) ဦး၊ အတွင်းရေးမှူး (၁) ဦးနှင့် အဖွဲ့ဝင် (၅)ဦး ပါဝင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ကျားမရေးရာ အခန်းကဏ္ဍကို အထောက်အပံ့ဖြစ်စေရန် အနည်းဆုံး အမျိုးသမီးကော်မတီဝင် (၃) ဦး ပါဝင်ရမည်။ ကော်မတီ အဖွဲ့ဝင်များမှ ငွေစာရင်းကိစ္စများဆောင်ရွက်ရန် ကော်မတီဝင် (၁) ဦးကို စာရင်းကိုင်အဖြစ် ရွေးချယ် တာဝန်ပေးအပ်ရမည်။ ကော်မတီဝင်အရေအတွက်ကို ကျေးရွာဆန္ဒနှင့်အညီ ပြောင်းလဲ သတ်မှတ်ဖွဲ့စည်းနိုင်ပါသည်။ နောင်တွင် ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်ဦးရေတိုးပွားလာစေရေး အတွက် ကော်မတီဝင်များကိုစည်းရုံးတိုးချဲ့ ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်သွားရပါမည်။ ကျေးရွာတွင် ဖွဲ့စည်းထားရှိပြီးသည့် ပရဟိတ လူမှုရေးအသင်းအဖွဲ့များဖြင့် ဆောင်ရွက်လိုပါကလည်း ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။

၁၁။ ကျေးရွာကော်မတီ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များမှာအောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်—

- (က) ကျေးရွာရှိလူနေအိမ်များမှ ထွက်ရှိသည့်အမှိုက်များကို စနစ်တကျစုဆောင်း စွန့်ပစ်ရမည့်နေရာ (အမှိုက်ပုံးထားရန်နေရာ) သတ်မှတ်ခြင်း၊
- (ခ) ကျေးရွာလူထုမှ အမှိုက်အမျိုးအစားအလိုက် ခွဲခြားစွန့်ပစ်စေရေးအတွက် ပညာပေး စည်းရုံးဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (ဂ) အမှိုက်သိမ်းဆည်းမည့် အစီအစဉ်၊ နည်းလမ်းအား ရှာဖွေသတ်မှတ်ခြင်း၊
- (ဃ) အမှိုက်သန့်စင်ခြင်း၊ ပြန်လည်သန့်စင်သုံးစွဲခြင်းအစီအစဉ်များ ဆွေးနွေး ချမှတ်ခြင်း၊
- (င) နောက်ဆုံး အမှိုက်စွန့်ပစ်မည့် မြေပုံးအမှိုက်ကျင်းနေရာအား သတ်မှတ်ခြင်း၊
- (စ) အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲရေးလုပ်ငန်းများအတွက် လိုအပ်သော ရန်ပုံငွေရရှိရေး စည်းရုံးဆောင်ရွက်ရခြင်း၊
- (ဆ) ကျေးရွာတွင်းရှိ လူငယ်များ၊ ပရဟိတအသင်းအဖွဲ့များ၊ လူမှုရေးအသင်းအဖွဲ့ များ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်လာစေရေး စည်းရုံး ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (ဇ) အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ခြင်းအား ကြီးကြပ်ခြင်း၊
- (ည) မြို့နယ်ကျေးလက်ဒေသ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဦးစီးဌာနနှင့် လိုအပ်သလို ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်း။

ကျေးရွာလူထုအား အသိပညာပေးအစီအစဉ်များ ဆောင်ရွက်ခြင်း

၁၂။ ကျေးရွာလူထုအား အမှိုက်ခွဲခြားစွန့်ပစ်ခြင်း၊ သိမ်းဆည်းခြင်းနှင့်သန့်စင်ခြင်းဆိုင်ရာ အသိပညာပေးလုပ်ငန်းများကို တွင်တွင်ကျယ်ကျယ်ဆောင်ရွက်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ အမှိုက်နှင့်ပတ်သက်၍ အောက်ဖော်ပြပါ အသိပညာပေးနည်းလမ်းများကို အသုံးပြုရမည်-

- (က) ကျေးရွာအတွင်း ဟောပြောပွဲပြုလုပ်ခြင်း၊
- (ခ) လက်ကမ်းစာစောင်များဖြန့်ဝေခြင်း၊
- (ဂ) အသိပညာပေးနှင့်ဆိုင်သော အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းများဖြန့်ဝေခြင်း၊
- (ဂ) ဆောင်ပုဒ်များပါဝင်သည့် အသိပညာပေးဆိုင်းဘုတ်များစိုက်ထူခြင်း၊
- (ဃ) စာသင်ကျောင်းများ၊ ကျေးရွာဘာသာရေးဆိုင်ရာပွဲတော်များမှတစ်ဆင့် အသိပညာပေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (င) စွန့်ပစ်အမှိုက် ပြန်လည်ရယူသုံးစွဲခြင်းဆိုင်ရာ နမူနာပစ္စည်းများကို အများပြည်သူ သွားလာသည့် နေရာများတွင် ခင်းကျင်းပြသခြင်း၊
- (စ) ကျေးရွာရှိ ကျောင်းနေအရွယ်ကလေးငယ်များကို အမှိုက်စနစ်တကျ စွန့်ပစ်တတ်စေရန် ပညာရေးဝန်ထမ်းများ၊ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း။

အသိပညာပေးသင်ခန်းစာများ

၁၃။ အသိပညာပေးလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရာတွင် ကျေးရွာပြည်သူလူထု လွယ်ကူစွာ နားလည်သဘောပေါက်နိုင်သည့် ကာတွန်းပုံများကို ထည့်သွင်းအသုံးပြုရပါမည်။ အမှိုက်ထွက်ရှိမှုကို လျော့ကျစေခြင်း (Reduce) ၊ ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်း (Reuse)၊ ပြန်လည်အသုံးချတီထွင်ခြင်း (Recycle) တို့ကို တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်နိုင်မည့် သင်ခန်းစာများအား ကျေးလက်နေပြည်သူများသိရှိအောင် အသိပညာပေးရပါမည်။

အမှိုက်ထွက်ရှိမှုကို လျော့ကျစေခြင်း (Reduce)

၁၄။ အမှိုက်ထွက်ရှိမှုကိုလျော့ကျစေခြင်း (Reduce) နှင့် ပတ်သက်၍ အောက်ဖော်ပြပါ အကြောင်းအရာများကို ရှင်းလင်းရမည်-

- (က) ပလပ်စတစ်နှင့် အမှိုက်ဖြစ်စေသော အခြားအရာများသုံးစွဲခြင်းအား လျော့ချ ပေးရမည်။ (ပုံ-၂ (က))

- (ခ) အစားအသောက်ထည့်ရန် ဗူး သို့မဟုတ် ချိုင့်၊ ခြင်း ၊ အကြိမ်ကြိမ်သုံးစွဲ နိုင်သောအိတ်များကိုသုံးခြင်းဖြင့် သင်သည် သင့်သုံးစွဲမှုနှင့် အမှိုက် ထုတ်လုပ်မှုကို လျော့ချပြီးဖြစ်ပါသည်။ (ပုံ-၂(က))
- (ဂ) ပစ္စည်းတစ်ခုကိုမဝယ်ယူမီ ထိုပစ္စည်းသည် မိမိအမှန်တကယ် လိုအပ်ပါ သလားဟု ပြန်စဉ်းစားရမည်။ မလိုအပ်သောပစ္စည်းကို မဝယ်ခြင်းသည် လျော့ချခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ (ပုံ-၂(ခ))

ပုံ-၂ (က)

ပုံ-၂ (ခ)

ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်း (Reuse)

၁၅။ အမှိုက်ထွက်ရှိမှုကိုလျော့ကျစေရန် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်း (Reuse) နှင့်ပတ်သက်၍ အောက်ဖော်ပြပါ အကြောင်းအရာများကို ရှင်းလင်းရမည်-

- (က) ပစ္စည်းများအားပြန်အသုံးပြုခြင်းသည် ကျေးရွာပတ်ဝန်းကျင်သန့်ရှင်းရေး အား အထောက်အကူပြုပြီး အမှိုက်လျော့ချနိုင်မည်ဖြစ်သည်။(ပုံ-၃ (က))
- (ခ) မိမိအဝတ်အထည်ဟောင်းများ၊ မတော်သောအဝတ်များအား လှူဒါန်း ခြင်းသည် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်းဖြစ်ပြီး ကုသိုလ်လည်းရ၏။ (ပုံ-၃(ခ))

ပုံ-၃ (က)

ပုံ-၃ (ခ)

ပြန်လည်တီထွင်အသုံးချခြင်း (Recycle)

၁၆။ မြန်မာလူမျိုးတို့သည် ယခင်ကတည်းက ပုလင်းဟောင်း၊သတင်းစာဟောင်းများကို ပြန်လည်ရောင်းချခြင်းအားဖြင့် ပြန်လည်အသုံးချတီထွင်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော အလေ့အကျင့်ကောင်းများ ရှိနှင့်ခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းမှာ အမှိုက်လျော့ချရေးအတွက် များစွာအကျိုးရှိပါသည်။ အမှိုက်ထွက်ရှိမှုကိုလျော့ကျစေရန် ပြန်လည်အသုံးချ တီထွင်ခြင်း (Recycle) နှင့်ပတ်သက်၍ အောက်ဖော်ပြပါအကြောင်းအရာများကို ရှင်းလင်းရမည်-

- (က) ပလပ်စတစ်အိတ်များ၊ စားသောက်ကုန်ထုပ်ပိုးပစ္စည်းများဖြစ်သော စက္ကူ၊ ဗူး၊ဖော့ဗူးအစရှိသည့် ပြန်လည်တီထွင်အသုံးချနိုင်သော ပစ္စည်းများကို အမှိုက်စိုမီးဖိုချောင်အမှိုက်များနှင့် ရောနှောစွန့်ပစ်ပါက ပြန်လည်တီထွင်အသုံးချခြင်း၊ အမှိုက်လျော့ချခြင်းနှင့် ကျေးရွာပတ်ဝန်းကျင်သန့်ရှင်းရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးအခွင့်အလမ်းများကို ဆုံးရှုံးမည်ဖြစ်သည်။ (ပုံ-၄ (က))
- (ခ) အသုံးပြုပြီးသော ဖန်ပစ္စည်း (သို့မဟုတ်) ပုလင်းများအား ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်းနှင့် ပြန်လည်တီထွင်အသုံးချနိုင်သော ပစ္စည်းများကို ရောင်းခြင်းသည် ပြန်လည်တီထွင်အသုံးချမှုအတွက် ထိရောက်သော နည်းလမ်းများဖြစ်ပြီး အပိုဝင်ငွေအချို့ကိုလည်း ရရှိနိုင်ပါသည်။(ပုံ-၄(ခ))

ပုံ-၄ (က)

ပုံ-၄ (ခ)

ကျေးရွာမှ လူငယ်စေတနာ့ဝန်ထမ်း ပရဟိတအဖွဲ့များကို စည်းရုံး ဆောင်ရွက်ခြင်း

၁၇။ ကျေးရွာဝန်းကျင်သန့်ရှင်းသာယာလှပစေရန် အမှိုက်ကင်စင်ရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ကျေးရွာတွင်းရှိ လူငယ်များ၊ ပရဟိတ အသင်းအဖွဲ့များနှင့် လူမှုရေး အသင်းအဖွဲ့များမှ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်လာစေရေးအတွက် စည်းရုံးဆောင်ရွက်ရမည်။ ကျေးရွာတွင်း သန့်ရှင်းရေးလုပ်ငန်းများ၊ အမှိုက်သိမ်းဆည်းခြင်းလုပ်ငန်းများကိုလည်း အခါအားလျော်စွာ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပြီး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရမည်။ (ပုံ- ၅)

(ပုံ- ၅)

စွန့်ပစ်အမှိုက် ထွက်ရှိသည့်ပမာဏ ခန့်မှန်းခြင်းနှင့်အမျိုးအစားခွဲခြားခြင်း

၁၈။ ကျေးရွာတွင် တစ်နေ့ထွက်ရှိသည့် အမှိုက်ပမာဏကို ခန့်မှန်းတွက်ချက်ရပါ မည်။ ထိုသို့တွက်ချက်ရာတွင် အမှိုက်ထွက်ရှိသည့် အရင်းအမြစ်နေရာကို လေ့လာဆန်းစစ်ရမည်။ အမှိုက်ထွက်ရှိနိုင်သည့် နေရာများမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်-

- (က) လူနေအိမ်မှ ထွက်သောအမှိုက်၊
- (ခ) စီးပွားရေးလုပ်ငန်းမှ ထွက်သောအမှိုက် (ဈေးဆိုင်၊ စားသောက်ဆိုင်၊ ကျေးရွာဈေး စသည်များ)၊
- (ဂ) စက်ရုံ၊ အလုပ်ရုံ သို့မဟုတ် ကျေးရွာ စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းများမှ ထွက်သောအမှိုက်၊
- (ဃ) အဖွဲ့အစည်းဌာနများမှ ထွက်သောအမှိုက် (စာသင်ကျောင်း၊ ဆေးပေးခန်း၊ ဆေးရုံ စသည်များ)၊
- (င) ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းခွင်မှ ထွက်သောအမှိုက်၊

- (စ) အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သောနေရာများမှ ထွက်သောအမှိုက် (လမ်း၊ ပန်းခြံ၊ ကစားကွင်း၊ အပန်းဖြေနေရာ စသည်များ)၊
- (ဆ) စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းမှ ထွက်သောအမှိုက် (ဥယျာဉ်ခြံမြေ၊ စိုက်ခင်း၊ လယ်ကွင်း၊ တိရိစ္ဆာန် စသည်များ)။

၁၉။ စွန့်ပစ်အမှိုက်တွင် မည့်သည့်အမှိုက်အမျိုးအစားများပါဝင်နေသည်ကိုလည်း အချက်အလက် ကောက်ယူရပါ မည်။ ထိုအချက်အလက်များမှ ပြန်လည်သန့်စင်သုံးစွဲနိုင်သော အမှိုက်အမျိုးအစားနှင့် ပမာဏကို သိရှိနိုင်သကဲ့သို့ အမှိုက်သန့်စင်ခြင်းလုပ်ငန်းအတွက် လိုအပ်သော နေရာသတ်မှတ်ခြင်း၊ နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ သန့်စင်နိုင်သည့်အခြေအနေများကိုလည်း သုံးသပ်နိုင်ပါသည်။ ပါဝင်နိုင်သော အမှိုက်အမျိုးအစားများမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်-

- (က) အော်ဂဲနစ်အမှိုက် (မီးဖိုချောင် နှင့် စိုက်ခင်း ထွက်ရှိသော သီးနှံ ဘေးထွက်အမှိုက်၊ ပန်း၊ သစ်ရွက်နှင့် အသီးခွံ စသည်များ)၊
- (ခ) ပြန်လည်သန့်စင်သုံးစွဲနိုင်သည့်အမှိုက် (စက္ကူ၊ ကတ်ထူ၊ ပလပ်စတစ်အထူ/ဗူးခွံ၊ ဖန်ပုလင်း၊ သတ္တု၊ အဝတ်နှင့် အထည်အလိပ် စသည်များ)၊
- (ဂ) ရာဘာအမှိုက် (ကားဘီး၊ ကျွတ် စသည်များ)၊
- (ဃ) ပွသောအမှိုက်များ (ခြံထွက် အမှိုက်၊ သစ်ကိုင်းအခက်အလက်များ)၊
- (င) အဆိပ်အတောက်ဖြစ်စေသည့်အမှိုက်များ (သတ်မှတ်ရက်ကျော်လွန်နေသည့် ဆေးဝါးများ၊ မီးသီး၊ ဖန်ချောင်း၊ ဘက်ထရီ၊ ပိုးသတ်ဆေးဗူး၊ ဓာတ်မြေဩဇာ စသည်များ)၊
- (စ) ဆေးရုံ/ဆေးပေးခန်းမှ ထွက်သောအမှိုက် (ဆေးထိုးအပ်၊ သုံးပြီးသည့်ဂွမ်း၊ စသည်များ)၊
- (ဆ) အခြားအမှိုက်များ (ရေမြောင်းမှ ထွက်ရှိသော ဗွက်၊ ရွံ့၊ သဲနှုန်း စသည်များ)။

၂၀။ အထက်ဖော်ပြပါ အမှိုက်အမျိုးအစားအနက်မှ အော်ဂဲနစ်အမှိုက် (အမှိုက်စို) နှင့် ပြန်လည်သန့်စင်သုံးစွဲနိုင်သည့်အမှိုက် (အမှိုက်ခြောက်) တို့၏ အချိုးပါဝင်မှုကို သေချာစွာ စာရင်းကောက်ယူရပါ မည်။ အခြားအမှိုက်အမျိုးအစားများကိုလည်း စာရင်းကောက်ယူရပါမည်။

စွန့်ပစ်အမှိုက်များကို စုဆောင်းခြင်း

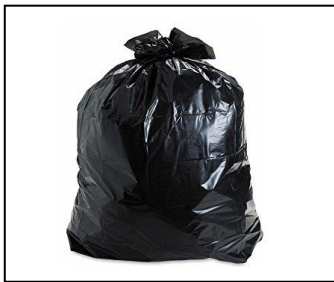
၂၁။ ကျေးရွာကော်မတီဝင်များသည် လူနေအိမ်မှထွက်ရှိသောအမှိုက်များကို အမှိုက်စို နှင့်

အမှိုက်ခြောက်ဟူ၍ ခွဲခြားကာ စွန့်ပစ်နိုင်ရေးအတွက် လိုအပ်သော အမှိုက်ပုံး/အမှိုက်ကန် သို့မဟုတ် ပလပ်စတစ်အိတ်၊ ခြင်းတောင်းများ ထားရှိနိုင်ရေးကို ကျေးရွာလူထုနှင့် စီစဉ် ဆောင်ရွက်ရမည်။ ဒေသထွက် အမှိုက်စုဆောင်းနိုင်သော မည့်သည့်သင့်တော်သည့် မည့်သည့်ပစ္စည်းကိုမဆို ရွေးချယ်အသုံးပြုနိုင်ပါသည် (ဥပမာ-ငါးဖမ်းပိုက်ဖြင့် ရက်လုပ် သောအိတ်၊ ဆာလာအိတ်ခွံ စသည်များ)။ ကျေးရွာတွင် အမှိုက်စုဆောင်းခြင်းကို အောက်ဖော်ပြပါ စနစ် (၂)မျိုး ဖြင့် ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်-

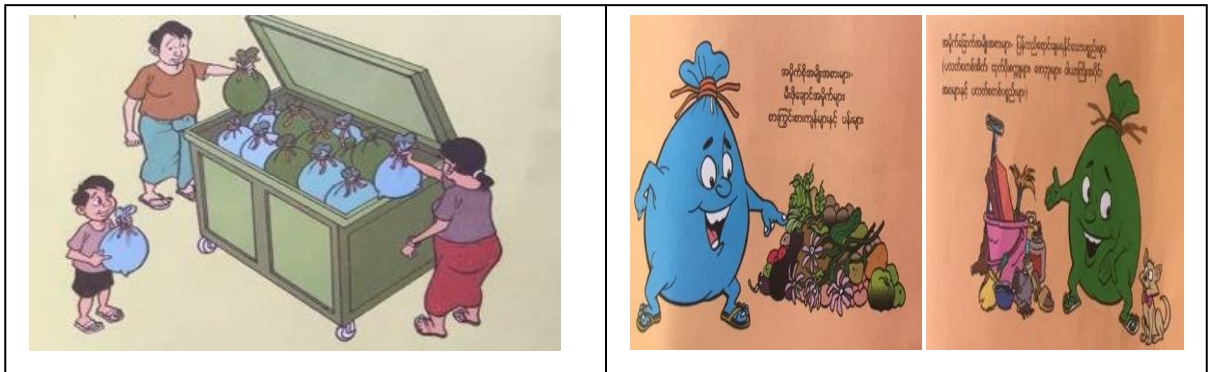
(က) လူနေအိမ်ခြံဝန်းအတွင်း အမှိုက်အိတ်/ အမှိုက်ပုံးငယ်/ ပလပ်စတစ်အိတ်/ ခြင်းတောင်းများဖြင့် စုဆောင်းခြင်း၊

(ခ) အများသုံးအမှိုက်ကန်များဖြင့် စုဆောင်းခြင်း၊

၂၂။ လူနေအိမ်ထွက် အမှိုက်များကို ခြင်းတောင်း/ပလပ်စတစ်အိတ်ငယ်/အမှိုက်ပုံးငယ် များဖြင့် စုဆောင်းခြင်းဆောင်ရွက်ရာတွင် အမှိုက်စို နှင့် အမှိုက်ခြောက်ခွဲခြား စွန့်ပစ်နိုင်ရေးအတွက်စီစဉ်ဆောင်ရွက်ရပါ မည်။ ဥပမာ- အမှိုက်အိတ်များဖြင့် စုဆောင်း ပါ က အမှိုက်စိုအတွက် (၁)အိတ်၊ အမှိုက်ခြောက်အတွက် (၁)အိတ် စုစုပေါင်း (၂)အိတ် လိုအပ်မည်ဖြစ်ပါ သည်။ (ပုံ- ၆ (က)နှင့်(ခ)) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

ပုံ- ၆ (က) လူနေအိမ်သုံးအတွက် အမှိုက် စုဆောင်းနိုင်သည့် ပစ္စည်းများ

ပုံ- ၆ (ခ)

၂၃။ အများသုံးအမှိုက်ကန်စနစ်ဖြင့် အမှိုက်စုဆောင်းခြင်းတွင် ရွှေ့ပြောင်းနိုင်သော အမှိုက်ကန်နှင့် မရွှေ့ပြောင်းနိုင်သောအမှိုက်ကန် အမျိုးအစားများကို အသုံးပြုနိုင်သည်။ အမှိုက်ကန်ကို လူနေအိမ် (၁၀)အိမ်စု (သို့မဟုတ်) (၁၅) အိမ်စု တိုင်းတွင် လည်းကောင်း၊ လူအများနှင့် သက်ဆိုင်သည့်နေရာများ၊ စာသင်ကျောင်း၊ ဆေးရုံ/ဆေးပေးခန်းများ နှင့် ဈေးနေရာများတွင်လည်းကောင်း ထားရှိပေးရမည်။ အမှိုက်ကန်များမှ မကောင်းသော အနံ့အသက်များ မထွက်စေရေး၊ အမှိုက်များလျှံကျပျံ့ကျမှုမရှိစေရေး၊ တိရိစ္ဆာန်တို့၏ ရန်မှ ကာကွယ်နိုင်ရေးအတွက် သေချာစွာဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ (ပုံ- ၇) တွင် ဖော်ပြထားပါ သည်။

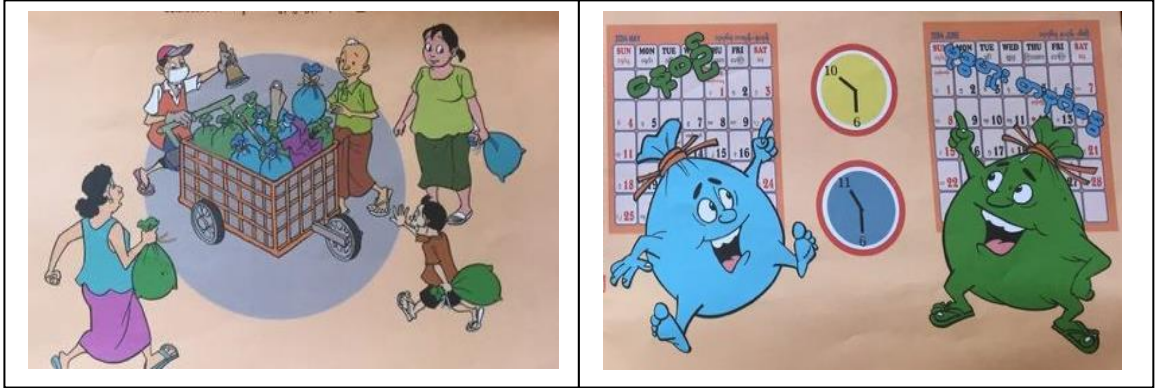

(ပုံ- ၇) အများသုံး ရွှေ့ပြောင်းနိုင်သောအမှိုက်ကန် နှင့် မရွှေ့ပြောင်းနိုင်သောအမှိုက်ကန်

စွန့်ပစ်အမှိုက်များကို သိမ်းဆည်းသယ်ယူခြင်း၊

၂၄။ ကျေးရွာရှိ လူနေအိမ်နှင့်အခြားနေရာမှ ယာယီသိုလှောင်ထားသော အမှိုက်များကို ကျေးရွာတွင်သတ်မှတ်ထားသော အမှိုက်သန့်စင်မည့်နေရာ (သို့မဟုတ်) နောက်ဆုံး မြေဖုံး စွန့်ပစ်မည့် အမှိုက်ကျင်းနေရာသို့ သိမ်းဆည်းသယ်ယူရာတွင် အောက်ပါနည်းလမ်းများကို အသုံးပြုနိုင်ပါသည် (ပုံ- ၈)-

- (က) အိမ်တိုင်ရာရောက်အမှိုက်သိမ်းဆည်းခြင်း(House to House Collection)
- (ခ) ခေါင်းလောင်းတီးအမှိုက်သိမ်းဆည်းခြင်း (Block Collection)
- (ဂ) အများသုံးအမှိုက်ကန်များမှ အမှိုက်သိမ်းဆည်းခြင်း (Communal Depot Collection)

(ပုံ- ၈)

၂၅။ အမှိုက်သိမ်းဆည်းရာတွင် လိုအပ်သော စက်ကိရိယာနှင့် အမှိုက်သိမ်းယာဉ်များ ရရှိရေးအတွက်လည်း ကျေးရွာကော်မတီဝင်များက ဆွေးနွေးဆောင်ရွက်ရမည်။ အမှိုက်များ သိမ်းဆည်းခြင်းကို လက်တွန်းလှည်း၊ သုံးဘီးမော်တော်ဆိုင်ကယ်၊ ထော်လာဂျီများကို အသုံးပြု၍ ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။ အမှိုက်ကန်မှ သိမ်းဆည်းခြင်းသည် အိမ်တိုင်ရာရောက် အမှိုက်သိမ်းဆည်းခြင်းထက် အမှိုက်အတင်အချ ပြုလုပ်ရန် လုပ်သားအင်အား ပိုမိုလိုအပ်မည်ကို သတိပြုရမည်ဖြစ်ပါသည်။ အမှိုက်သိမ်းဆည်းရာတွင်လည်း အမှိုက်စို နှင့်အမှိုက်ခြောက်ကို ခွဲခြားသိမ်းဆည်းရမည်ဖြစ်ပါသည်။

၂၆။ ကျေးရွာ၏ တစ်နေ့အမှိုက်ထွက်နှုန်းကို ချိန်ဆ၍ အမှိုက်သိမ်းမည့်အချိန်၊ အကြိမ်အရေအတွက်ကို အစီအစဉ်ရေးဆွဲရမည်ဖြစ်ပါသည်။ အမှိုက်သိမ်းဆည်းခြင်းကို အနည်းဆုံးတစ်ပတ်လျှင် (၂) ကြိမ်ခန့် သိမ်းဆည်းသင့်ပါသည်။ အမှိုက်ထွက်နှုန်း ပေါ်မူတည်၍ အမှိုက်သိမ်းဆည်းမှုအကြိမ်အရေအတွက်ကို ချိန်ဆရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ကျေးရွာလမ်းများ တံမြက်စည်းလှဲခြင်း၊စုပေါင်းသန့်ရှင်းရေးဆောင်ရွက်ခြင်းကို တစ်ပတ် (သို့မဟုတ်) နှစ်ပတ်လျှင် (၁) ကြိမ်ခန့် ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ သီးနှံရိတ်သိမ်းပြီးစီးသည် အချိန်ကာလမျိုးတွင် စိုက်ခင်းများမှ ထွက်ရှိမည့် စိုက်ပျိုးရေးအမှိုက်များကို သီးသန့်အစီအစဉ်ဖြင့် သိမ်းဆည်းရမည်။ ကျေးရွာတွင် မြက်ရှင်းခြင်းနှင့် သန့်ရှင်းရေးပြုလုပ်သည့် နေ့များတွင် အထူးအစီအစဉ်တစ်ရပ်အနေဖြင့် သိမ်းဆည်းရမည်ဖြစ်ပါသည်။

စွန့်ပစ်အမှိုက်များကို ပြန်လည်သန့်စင်သုံးစွဲခြင်း

၂၇။ စွန့်ပစ်အမှိုက်များကို အမှိုက်အမျိုးအစားအလိုက် အောက်ဖော်ပါ ပြန်လည်အသုံးချသန့်စင်ခြင်း နည်းလမ်းများအနက်မှ သင့်တော်သည့်နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

- (က) အမှိုက်များကို ပြန်လည်ပြုပြင်သန့်စင်သုံးစွဲခြင်း (Material Recovery/ Recycling)
- (ခ) ဇီဝနည်းလမ်းများမှတစ်ဆင့် သဘာဝမြေဩဇာပြုလုပ်ခြင်း၊ ဇီဝဓါတ်ငွေ့ ထုတ်ယူခြင်း၊ စွမ်းအင်အဖြစ်ပြောင်းလဲခြင်း (Composting and Biogasification for energy recovery through Biological treatment)
- (ဂ) အမှိုက်မီးရှို့စက်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်း (Incineration)
- (ဃ) စွန့်ပစ်အမှိုက်များကို အလွှာလိုက်မြေဖုံးအမှိုက်ကျင်း (Sanitary Landfill)

၂၈။ အထက်ပါနည်းလမ်းများအနက်မှ ကျေးရွာအတွက်သင့်လျော်မည့်နည်းလမ်းမှာ ပြန်လည်ပြုပြင်သန့်စင်သုံးစွဲခြင်း၊ ဇီဝနည်းလမ်းများမှတစ်ဆင့် သဘာဝမြေဩဇာပြုလုပ်ခြင်း၊ စွန့်ပစ်အမှိုက်များကိုအလွှာလိုက်မြေဖုံးအမှိုက်ကျင်းတွင် စွန့်ပစ်ခြင်းတို့ပင်ဖြစ်ပါသည်။

ပြန်လည်သန့်စင်သုံးစွဲခြင်း

၂၉။ ပြန်လည်ပြုပြင်သန့်စင်ခြင်းဆိုသည်မှာ စွန့်ပစ်အမှိုက်များကို ကုန်ကြမ်းအဖြစ် အသုံးပြု၍ ခေတ်မီနည်းပညာများကို အသုံးပြုကာ ပစ္စည်းအသစ် ပြန်လည် ထုတ်လုပ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ကျေးရွာတွင် အမှိုက်များကို အမှိုက်စိုနှင့်အမှိုက်ခြောက်ဟူ၍ အမျိုးအစား အလိုက် ခွဲခြားစွန့်ပစ်စေပါက ပလပ်စတစ်အထူ/ပူးခွံ၊ ဖန်ပုလင်း၊ သတ္တု၊ အဝတ်နှင့် အထည်အလိပ် စသည်များကို အမှိုက်ပြန်လည်သန့်စင်စက်ရုံသို့ ရောင်းချနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုနည်းလမ်းမှ အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲမှုအတွက် လည်ပတ်ရန်ပုံငွေရရှိမည်ဖြစ်ပါ သည်။ ထိုနည်းလမ်းသည် နောက်ဆုံးမြေဖုံးအမှိုက်ကျင်းတွင် စွန့်ပစ်ရမည့် အမှိုက်ပမာဏ ကို လျော့ချပေးနိုင်သကဲ့သို့ မြေဖုံးအမှိုက်ကျင်း၏ နေရာလိုအပ်ချက်လျော့ချပေးနိုင်ခြင်း၊ အသုံးပြုသက်တမ်းကြာရှည်စေခြင်းတို့ကိုလည်း အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေပါသည်။ ပြန်လည် သန့်စင်သုံးစွဲခြင်းကြောင့် ကုန်ကြမ်းထုတ်လုပ်ရန်လိုအပ်သော သဘာဝသယံဇာတထုတ်ယူ သုံးစွဲမှုများကိုလျော့ချပေးခြင်း၊ ဖန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုကိုလျော့ကျစေခြင်း စသည့် အကျိုးကျေးဇူးများလည်း ရရှိနိုင်ပါသည်။

ဇီဝနည်းလမ်းများမှတစ်ဆင့် သဘာဝမြေဩဇာပြုလုပ်ခြင်း

၃၀။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထွက်ရှိသည့် အမှိုက်အမျိုးအစားများအနက် အော်ဂဲနစ်အမှိုက်၏ အချိုးအစားမှာ (၇၀%) ခန့်ရှိပါသည်။ မီးဖိုချောင် နှင့် စိုက်ခင်း ထွက်ရှိသော သီးနှံ ဘေးထွက် အမှိုက်၊ ပန်း၊ သစ်ရွက်နှင့် အသီးခွံများ၊ မွေးမြူရေးမှထွက်ရှိသော တိရိစ္ဆာန် အညစ်အကြေးစသည်များသည် အော်ဂဲနစ်အမှိုက်များဖြစ်ပြီး ပုပ်သိုးဆွေးမြေ့လွယ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကျေးရွာအတွက် အော်ဂဲနစ်အမှိုက် (အမှိုက်စို)များကို သီးခြား သိမ်းဆည်းကာ သဘာဝမြေဩဇာထုတ်လုပ်ခြင်းနည်းလမ်းသည် အသင့်တော်ဆုံးနည်းလမ်းဖြစ်ပါသည်။ မြေဩဇာထုတ်လုပ်မည့် နေရာလိုအပ်ချက်များကို ကျေးရွာကော်မတီဝင်များမှ ကျေးရွာ လူထုနှင့်အတူ ရွေးချယ်သတ်မှတ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ရရှိလာသော သဘာဝမြေဩဇာ များကို စိုက်ပျိုးရေးအတွက် အသုံးပြုနိုင်သကဲ့သို့ ကျေးရွာကော်မတီမှ လယ်သမားများထံ ပြန်လည်ရောင်းချနိုင်ပါသည်။ ထိုနည်းလမ်းမှ အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲမှုအတွက် လည်ပတ်ရန်ပုံငွေ ရရှိမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုနည်းလမ်းသည်လည်း နောက်ဆုံးမြေဖုံးအမှိုက်ကျင်းတွင် စွန့်ပစ် ရမည့်အမှိုက်ပမာဏကို လျော့ချပေးနိုင်သကဲ့သို့ မြေဖုံးအမှိုက်ကျင်း၏ နေရာလိုအပ်ချက် လျော့ချပေးနိုင်ခြင်း၊ အသုံးပြုသက်တမ်းကြာရှည်စေခြင်း တို့ကိုလည်း အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေ ရုံသာမက ဖန်လုံအိမ်ခါတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုကိုလျော့ကျစေခြင်း စသည့် အကျိုးကျေးဇူးများ လည်း ရရှိနိုင်ပါသည်။ (ပုံ- ၉)တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

(ပုံ- ၉)

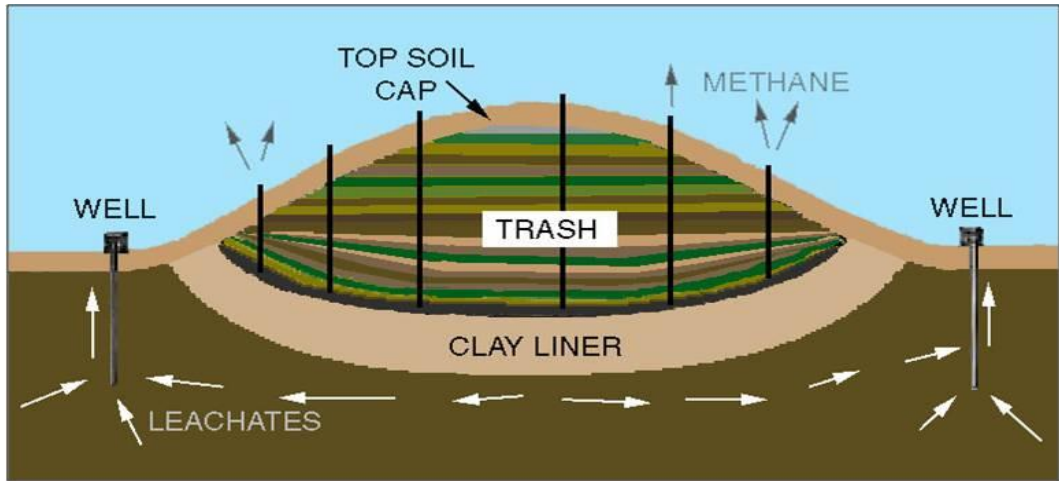
စွန့်ပစ်အမှိုက်များကို အလွှာလိုက်မြေဖုံးအမှိုက်ကျင်း

၃၁။ အလွှာလိုက်မြေဖုံးအမှိုက်ကျင်းသည် သိမ်းဆည်းရရှိသော အမှိုက်များကို မြေ ကွက်လပ်များတွင် စည်းရိုးခတ်၍လည်းကောင်း၊ ချိုင့်ဝှမ်းများ၊ တောင်စောင်းများတွင် လည်းကောင်း မြေမဖိုဘဲစွန့်ပစ်ခြင်းမျိုးမဟုတ်ပါ။ မြေမဖိုဘဲစွန့်ပစ်ပါကကျန်းမာရေး

ဆိုင်ရာ ပြဿနာများသာမက သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းမှုကိုလည်း ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

၃၂။ နောက်ဆုံးအမှိုက်များကို အလွှာလိုက်မြေဖုံးအမှိုက်ကျင်းတွင် စွန့်ပစ်ရာတွင် အောက်ပါအတိုင်း အဆင့်ဆင့်လုပ်ဆောင်ရပါမည် (ပုံ-၁၀) -

- (က) ကျေးရွာမှ သတ်မှတ်ထားသည့် မြေကွက်လပ် အမှိုက်ကန် တူးဖော်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ချိုင့်ဝှမ်းနေရာတွင် မြေပြုပြင်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ရမည်။ ကျေးရွာနှင့် အမှိုက်ကျင်းအကွာအဝေး အနည်းဆုံးပေ (၃၀၀၀) ခန့်ကွာဝေးသင့်သည်။
- (ခ) အမှိုက်ကျင်း၏ ဝင်ဆံ့နိုင်မည့်ပမာဏ (Landfill Capacity) ကို တွက်ချက်ရာတွင် အမှိုက်ပုံအမြင့်သည် မြေပြင်အထက် (၁၂) ပေ ခန့်ရှိသင့်သည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် မြေတူးရန်လိုအပ်မည့် အနက်ပေကို တွက်ချက်နိုင်သည်။
- (ဂ) အမှိုက်ကန်သည် ကျေးရွာမှ တနေ့ထွက်ရှိအမှိုက်ပမာဏကို အခြေတည်၍ (၅) နှစ် သို့မဟုတ် (၁၀) နှစ် ကာလအတွင်း စွန့်ပစ်နိုင်မည့် အမှိုက်ပမာဏကို ဝင်ဆံ့နိုင်မည့် အမှိုက်ကျင်းဖြစ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။
- (ဂ) အမှိုက်ကျင်းအတွင်းသို့ အမှိုက်မစွန့်ပစ်မီ အမှိုက်ကျင်း၏ အောက်ခြေတွင် အမှိုက်မှထွက်ရှိသော အညစ်အကြေးအရည်များ မစိမ့်ဝင်နိုင်အောင် အခင်း၊ အလွှာများ ခင်းပေးရမည်။ ထိုနည်းလမ်းသည် မြေအောက်ရေညစ်ညမ်းခြင်း၊ မြစ်ချောင်းများညစ်စေနိုင်မှုအလားအလာကို လျော့ချပေးနိုင်ရန်ဖြစ်သည်။
- (ဃ) အမှိုက်မှထွက်ရှိသော အညစ်အကြေးအရည် (Leachate) များကို ဖမ်းယူသန့်စင်နိုင်ရန် အမှိုက်ကျင်းအောက်ခြေတွင် ဧကရာဇ်၊ အပေါက်ဖောက်ထားသော ပိုက်များကို ငါးရိုးသဖွယ် သွယ်တန်းတပ်ဆင်ရမည်။
- (င) အမှိုက်များကို (၃)ပေ အမြင့်စုပုံပြီးတိုင်း မြေ (၆)လက်မကို အလွှာလိုက်ဖို့ပေးရမည်။ ၎င်းကို ဆန်းဝှစ်နည်းလမ်းဟုခေါ်သည်။
- (စ) အမှိုက်ကျင်းသက်တမ်းကုန်ဆုံးပါက ထိုနေရာတွင် သစ်ပင်များစိုက်ပျိုးပေးရမည်။

(ပုံ-၁၀)

လုပ်ငန်းလည်ပတ်ကုန်ကျစရိတ်အတွက် ရန်ပုံငွေ ထူထောင်ခြင်း

၃၃။ ကျေးရွာအတွင်း အမှိုက်ကင်းစင်ရေးအတွက် စွန့်ပစ်အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲမှုလုပ်ငန်းကို ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ရန်ပုံငွေ အရင်းအမြစ်ရရှိရေးသည် အထူးအရေးပါသော ကိစ္စရပ်ပင်ဖြစ်သည်။ ရန်ပုံငွေရရှိရန် ကျေးရွာ ကော်မတီဝင်များသည် ကျေးရွာလူထုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ လိုအပ်သောရန်ပုံငွေ ရှာဖွေရေး နည်းလမ်းများ မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်-

- (က) ကျေးရွာလူထုထံမှ အိမ်ထောင်စုအလိုက် အမှိုက်သိမ်းဆည်းခြင်းဝန်ဆောင်မှု အတွက် ဝန်ဆောင်ခ ကောက်ခံခြင်း၊
- (ခ) ကျေးရွာမှ အမှိုက်သိမ်းဆည်းယာဉ်၊ လက်တွန်းလှည်းစသည့် ပစ္စည်းအလှူ ထည့်ဝင်ခြင်း၊
- (ဂ) သက်ဆိုင်ရာအစိုးရဌာနများသို့ တင်ပြတောင်းခံခြင်း၊
- (ဃ) ကျေးရွာများရှိ စီမံကိန်းလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နေသော NGO, INGOs, လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်းများထံမှ အကူအညီရယူခြင်း၊
- (င) အမှိုက်သန့်စင်ခြင်းမှ ပြန်လည်ရရှိသည့် ဝင်ငွေများ၊

ကျေးရွာနှင့်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မည့် အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် လုပ်ငန်းတာဝန်များ

၃၄။ ကျေးရွာ စွန့်ပစ်အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲမှုလုပ်ငန်းများကို ပူးပေါင်းအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မည့်အဖွဲ့အစည်းများမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်-

- (က) ကျေးလက်ဒေသဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဦးစီးဌာန၊

- (ခ) ပတ်ဝန်းကျင်သန့်ရှင်းဌာနစိတ်၊ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးဦးစီးဌာန၊
- (ဂ) ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာန၊
- (ဂ) ရပ်ကွက်/ကျေးရွာအုပ်စု/ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများ၊ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာန၊
- (ဃ) ဆရာ/ဆရာမများ၊ အခြေခံပညာဦးစီးဌာန၊
- (င) Unicef, WHO နှင့် လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်းများ။

၃၅။ ကျေးရွာကော်မတီနှင့် ကျေးရွာသူ/ကျေးရွာသားများသည် အဓိကပုဂ္ဂိုလ်များ (Key Players) များအဖြစ်ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ကျေးလက်ဒေသဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဦးစီးဌာနသည် ဦးဆောင်လမ်းပြသူ(Coach) အဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပါသည်။ ကျန်အဖွဲ့အစည်းများမှာ စီမံကိန်းဆိုင်ရာ လိုအပ်သော ကူညီထောက်ပံ့မှုများဆောင်ရွက်ပေးခြင်းနှင့် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရမည့်ကိစ္စများကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရပါမည်။ Unicef, WHO တို့သည် နည်းပညာနှင့်ရန်ပုံငွေပံ့ပိုးသူများအဖြစ် ဆောင်ရွက်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ကျေးလက်ဒေသဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဦးစီးဌာနသည် လုပ်ငန်းများ ထိရောက်အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် နည်းပညာအကူအညီပံ့ပိုးပေးခြင်း၊ ရန်ပုံငွေ လိုအပ်ချက်များကို ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းရှာဖွေဆောင်ရွက်ပေးခြင်းများ လုပ်ဆောင်သွားပါမည်။

၃၆။ စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်သော ကျေးရွာများကို အချင်းချင်း ယှဉ်ပြိုင်စေမည်ဖြစ်ပြီး အသန့်ရှင်းဆုံး၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအကောင်းဆုံးကျေးရွာများကို အမှိုက်ပုံး၊ လက်တွန်းလှည်း၊ သုံးဘီးမော်တော်ဆိုင်ကယ် စသည့် အမှိုက်သိမ်းကိရိယာများကို ဆုအဖြစ်ချီးမြှင့်ပေးသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဆောင်ပုဒ်များ

၃၇။ ကျေးလက်နေပြည်သူလူထုမှ ကျေးရွာဝန်းကျင်သန့်ရှင်းရေးတွင် တက်ကြွစွာ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်လာစေရေးအတွက် အသိပညာပေးဆောင်ပုဒ်များကို လူအများ မြင်သာသည့်နေရာများတွင် ချိတ်ဆွဲထားရန်လိုအပ်ပါသည်။ ဆောင်ပုဒ်နမူနာများမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်-

- (က) သန့်ရှင်း၊ကျော့မော့၊အမှိုက်လျော့
- (ခ) တစ်စမြင် တစ်စကောက် အမှိုက်အစပျောက်
- (ဂ) ကျေးရွာလူထုကျန်းမာဖို့ အမှိုက်ကောက်ကြစို့
- (ဃ) ကျေးရွာတစ်ခု သန့်ရှင်းချင် အမှိုက်ပျောက်ဖို့ တို့တာဝန်

- (င) ကျေးလက်ဝန်းကျင် အမှိုက်ကင်းစင် ကျေးလက်ပြည်သူ ပြုံးပျော်ရွှင်
- (စ) အမှိုက်ကင်းကွာ ဒို့ကျေးရွာ
- (ဆ) သန့်ရှင်းဝန်းကျင် စိတ်ဖြူစင် ကြည်လင်အေးမြပါစေသော
- (ဇ) အမှိုက်ဟူသမျှ အမှိုက်ပုံးတွင်ချ လမ်းပေါ်ပစ်တာရှောင်ကြဉ်ကြ
- (ဈ) ကျေးရွာသန့်ရှင်း ရောဂါကင်း

နိဂုံး

၃၈။ ကျေးလက်ဒေသဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဦးစီးဌာန၏ ရည်မှန်းချက်နှင့်အညီ ကျေးရွာ လူထုကိုဗဟိုပြုသည့် စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများ ရေးဆွဲ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်လျက် ရှိရာ ကျေးရွာလူထုကျန်းမာသန့်ရှင်းရေးလုပ်ငန်းဖြစ်သည့် စွန့်ပစ်အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲမှု လုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးရေးကဏ္ဍသည်လည်း အရေးပါသော ကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ကျေးလက်ဒေသဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဦးစီးဌာန၏ နည်းပညာအကူအညီဖြင့် ကျေးရွာလူထုမှ ကျေးရွာသန့်ရှင်းသာယာလှပရေးနှင့် ကျေးရွာဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများကို ကိုယ်တိုင် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ကျေးရွာလူထု၏ စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်မား လာခြင်း၊ ဒေသအစိုးရ၊ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများ နှင့် ပူးပေါင်းချိတ်ဆက် ဆောင်ရွက် တတ်မှုအားကောင်းလာခြင်း၊ အများအကျိုးကို ရှေးရှုတတ်သော ပရဟိတစိတ်ထားများ ဆထက်ပွားတိုးတက်လာခြင်း၊ ကိုယ်ထူကိုယ်ထဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများ စနစ်တကျ ဆောင်ရွက်တတ်လာခြင်း၊ မြို့နယ်၊ ခရိုင်၊ ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီးမှသည် နိုင်ငံ တစ်ဝန်းလုံးရှိကျေးရွာများအားလုံးမှ အတုယူလိုက်ပါ ဆောင်ရွက်လာကြမည်ဖြစ်ပါသည်။

ကိုးကားစာရင်း

၁။ ရန်ကုန်မြို့တော်စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီမှ ထုတ်ဝေသော စွန့်ပစ်အမှိုက် စီမံခန့်ခွဲခြင်းဆိုင်ရာ လက်ကမ်းစာစောင် များ။